

Nr 341.

Av herr **Sjöblom**, *angående utredning i fråga om meddelande av viss föreskrift rörande kastration av husdjur.*

Frågan om en humanisering av metoderna för kastration av våra husdjur har länge stått på dagordningen. Vår mest framstående veterinärkirurg, f. professorn i kirurgi vid veterinärhögskolan, *J. Vennerholm*, har i sina föreläsningar på högskolan rörande kastrationen plägat framhålla, att man måste betänka, att kastrationen är ett synnerligen smärtsamt ingrepp, som göres på ett friskt djur icke till någon som helst nytta för djuret utan enbart till människans fördel, och att det därför är vår oavvisliga skyldighet att göra allt, vad som göras kan, för att minska smärtan vid denna operation.

År 1904 hemställde nordiska samfundets styrelse hos de svenska djurskydds-föreningarnas centralförbund, att förbundet måtte hos Kungl. Maj:t göra en underdånig framställning om stiftandet av en lag, som förbjöde verkställande av kastration av husdjur utan samtidigt användande av bedövningsmedel.

Centralförbundets styrelse vände sig i sin ordning till svenska veterinär-läkareföreningen, som vid allmänt möte den 21 november 1904 behandlade ämnet. Professorn vid veterinärhögskolan, *Hj. Dahlström*, inledde frågan och påyrkade, med stöd av den erfarenhet han ägde såsom klinikchef rörande användbarheten av lokalbedövning vid kastration av hundar, att bedövning må vid kastration av husdjur bliva i lag föreskriven.

Professor Vennerholm ställde sig avgjort på deras sida, som påyrkade bedövning vid kastration, och icke minst av det skälet, att det gäller stympning av ett friskt djur, men framhöll samtidigt den risk för djurets liv och de praktiska svårigheter, med vilka en narkos mer eller mindre oundvikligt vore förenad. Det vore ju helt naturligt, att det framkastade förslaget måste väcka motstånd hos en del gamla praktici, men en dag komme det förvisso att gå därhän, att samtliga veterinärer i Sverige bedöva husdjuren, då de nödgas att kastrera dem.

Dåvarande lektorn, sedermera professorn vid veterinärinrättningen i Skara, *V. Hallander*, hade ingivit ett skriftligt inlägg, vari han uttalade sin »livliga sympati och tillslutning till det genom professor Dahlström väckta förslaget om åtgärders vidtagande för att kastration av husdjur, i första hand hästar, måtte komma att ske under kloroformnarkos.» »Den fråga», hette det vidare i professor Hallanders skrivelse, »som föreligger, arbetar sig absolut fram. Det är nämligen ett uttryck för stigande verklig kultur.»

Svenska veterinärläkareföreningen avgav vid tillfället följande yttrande: »Svenska veterinärläkareföreningen uttalar önskvärdheten av att bedövning må vid kastrationer äga rum i så stor utsträckning som möjligt, men med hänsyn till de praktiska svårigheter saken möter och med avseende fäst vid den risk för djuret, som en allmän narkos kan medföra, vill föreningen ej för närvarande uttala sig för någon lagstiftning i detta avseende.»

Frågan har sedan varit föremål för oavslutlig uppmärksamhet ej blott från djurskyddsvännernas, utan även från fackmännens sida.

Distriktsveterinär (numera länsveterinär) *Johannes Modig* betecknar i en artikel i Sollefteåbladet (1909) kastrationen så som den vanligen utföres på våra handjur som »ett djurplågeri, som ofta nog överträffar det, som den åtrådade slaktlagen vill förebygga.» Han skriver: »Hingsten t. ex. blir i regel efter undergången operation alldeles löddrig av svett. Ofta nog invändes, att operationen försiggår så pass fort, att djuret bör kunna utstå smärtan, men om man betänker smärtans intensitet, så torde nog 5 minuter, vilket torde få anses ganska kort tid för kastrationens utförande, vara tillräckligt lång tid för att med rätta kunna beteckna detta ingrepp som ett grymt djurplågeri.»

Vid en djurskyddskonferens i Stockholm i maj 1912 förekom ett inlägg av professor V. Hallander rörande bedövning vid kastration av följande lydelse: »Det kan ej vara mer än en mening därom, att, då människan till egen fördel och bekvämlighet så våldsamt ingriper som vid kastration av våra husdjur, det är hennes oavvisliga plikt att tillse, att detta ingrepp göres på ett så hänsynsfullt sätt som möjligt, det vill säga med minsta möjliga smärta för djuret.»

Av ovan anförda uttalanden av framstående fackmän framgår sålunda otvetydigt, att kastration av husdjur, då den utföres utan bedövning, är en mycket smärtsam operation och sålunda ett djurplågeri, vilket påkallar lagstiftarnas beaktande. Djurplågeriet blir ännu påtagligare, när operationen utföres av icke sakkunniga, i regel klåpare, vilka mången gång för övrigt stå på den låga moraliska ståndpunkt, att de sakna medkänsla för djurets lidande. Sådana icke kvalificerade »kastratörer» hava för övrigt varken förmåga eller rättighet att använda sådana medel, som erfordras för en bedövning vid kastration.

Av rent avgörande betydelse för denna fråga torde man kunna säga är den resolution, som *svenska veterinärläkareföreningen* antog vid sitt årsmöte den 14 oktober 1922. Den var av följande lydelse:

»Fullt beaktande det djurplågeri, som litet varstädes i vårt land bedrives vid kastration av våra husdjur, uttalar svenska veterinärläkareföreningen den synnerliga önskvärdheten ur humanitär synpunkt av att i vår svenska lagstiftning inryckas sådana bestämmelser, som kunna leda till ett humaniserande av dessa ingrepp på i övrigt friska djur och till undvikande av det djurplågeri i stor skala, som alstras genom att kastrationer utan bedövning utföras av därtill icke kvalificerade personer.»

Härav framgår otvetydigt, att opinionen bland fackmännen inom vårt land

är för en humanisering av kastrationen genom operationens utförande av veterinär under bedövning. Även utanför fackmännens krets råder av allt att döma samma mening, om man undantager husdjur i den spädaste åldern. Jag vågar påstå, att våra djuruppfödare och djurägare i allmänhet äro mycket fästade vid sina djur och ömma om dem och önska, att de operationer, som måste utföras på dem, må tillskynda dem så litet plågor som möjligt. Vad beträffar de invändningar, som tidigare gjorts mot en kastrationslag, kan man säga, att dessa numera förlorat sin kraft. Härom yttrar professor *H. Stålfors* vid veterinärhögskolan i vårt förnämsta djurskyddsorgan Djurens värn år 1925 följande:

»De förnämsta voro:

att operationen t. f. av bedövningen skulle bliva förenad med ökade kostnader,

att den skulle bliva allt för omständlig och tidsödande,

att bedövningen skulle medföra risk för djurets liv, och slutligen

att det ej skulle finnas tillräckligt stort antal veterinärer i landet för att hinna med alla kastrationer; om bedövning skall användas, förutsätter detta nämligen, att operationen utföres av veterinär.

Vad kostnaden angår, är denna så obetydlig, vare sig det gäller allmän eller lokal bedövning, att den ej kan spela någon roll.

Erfarenheten visar redan, att den tidsutdräkt och det besvär, som bedövningen medför, ej är av nämnvärd betydelse; de flesta veterinärer använda redan bedövning, åtminstone då det gäller hästar och hundar.

Någon risk kan knappast sägas föreligga genom bedövningen, då operationen utföres av veterinär; tusentals kastrationer verkställas årligen under narkos, varvid dödsfall genom bedövningen äro en sällsynthet, för övrigt motverkas genom denna andra komplikationer t. ex. benbrott.

Vad den sista invändningen angår, får framhållas, att veterinärkårens numerär under de sista decennierna stigit starkt, så att även veterinärtjänsterna i de avlägsnare delarna av Norrland, som varit mest vanlottade på veterinärer, numera äro besatta med innehavare. Motortrafiken, som är livlig i Norrland, har ju också i hög grad borteliminerat olägenheterna av avstånden.»

Nu är att märka, att nervsystemets utveckling och känsligheten äro olika hos våra husdjur allt efter olika slag och olika ålder. Så äro hästar och hundar obestriddligen känsligare än nötkreatur och svin, men framför allt spelar åldern en stor roll. Ju spädare djuret är, dess svagare blir smärtförmåelsen, och därtill kommer, att till följd av blodkärlens ringare utveckling faran för en blödning i regel är betydligt mindre i en spädare ålder, vadan vid denna kastrationen kan utföras långt enklare och snabbare och därför bliva långt mindre plågsam för djuret än längre fram. Jag tillåter mig t. ex. erinra om, huru man plägar kastrera smågrisar i en ålder av 3—6 veckor helt enkelt genom att medelst sax eller kniv avlägsna testiklarna i ett enda tempo, sedan man kommit in i pungsäcken, och huru reaktionen härvid plägar bliva ringa

eller ingen. Härav följer, att, om lagbestämmelser skulle utfärdas angående obligatorisk bedövning vid kastration av våra husdjur och operationens utförande av veterinär, en viss åldersgräns torde kunna sättas, under vilken dessa bestämmelser ej skulle gälla. Skulle de omfatta även den spädaste åldern, skulle detta måhända stöta på allt för stora praktiska svårigheter. Det skulle t. ex. på sina håll kanske bliva allt för besvärligt och även förenat med jämförelsevis för dryga kostnader att anskaffa veterinär i och för kastration av alla spädgrisar. I Danmark, där man sedan några år har lagstiftning i detta syfte, har bestämts en åldersgräns av fyra månader. Där gäller, att kastration av hästar och andra husdjur över fyra månader får endast företagas av veterinär. Det torde väl kunna antagas, att djurägaren ej motsätter sig veterinärens krav på bedövning av djuret vid operationens utförande.

Under hänvisning till ovanstående tillåter jag mig hemställa,

att riksdagen måtte besluta att avlåta en skrivelse till Kungl. Maj:t med hemställan, det täcktes Kungl. Maj:t föranstalta om en utredning i fråga om att kastration av husdjur över 4 månaders ålder skall utföras av veterinär under bedövning.

Stockholm den 1 februari 1926.

Per Henning Sjöblom.